

Sanat Eğitimi Sorunu Olarak Ülkemizde İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimine Olan İlgisizlik Sebepleri

Tarık Yazariⁱ, Tamer Aslanⁱⁱ, Sadık Şenerⁱⁱⁱ

Sanat eğitiminin; görsel yolla algılamayı öğretmek, yaratıcılığı geliştirmek, sanatın anlaşılmasını-paylaşılmasını sağlamak, bireye kendini ifade etme yeteneği kazandırmak, endüstriye hizmet etmek, yaşamı değiştirmek, duygu ve düşüncenin görselliğe dönüşmesini sağlamak gibi amaçları vardır. Sanat, günlük hayatımızda en az fen bilimleri, sosyal bilimler ve diğer alanlar kadar önemlidir. Ancak, ne yazık ki eğitim politikamızda ve toplumumuzda, görsel sanatlar eğitimi, çizme, boyama ve süsleme dersi olarak görülmekte ve eğitim programlarında en son düşünülecek ders olarak bakılmaktadır. Halbuki her bireyi yakından ilgilendiren görsel sanatlar dersi nesnelere nasıl görüldüğünü, uyumlu düzen ve kuruluşun nasıl oluşturulduğunu en güzel sergileyen alandır (Özsoy,2003). Ülkemizde uzun zamandan beri toplum olarak sanat dersleri hakkındaki genel kanı "olmasa da olur" şeklindedir. Bu sebepler genel olarak dört başlık altında toplanabilir. Bunlar; Eğitim sisteminden kaynaklanan sebepler, Öğretmen ve öğrenciden kaynaklanan sebepler, Sosyo-Kültürel çevreden kaynaklanan sebepler ve Okul idaresinden kaynaklanan sebepler olarak sıralanabilir. Bu çalışmada genel olarak yukarıda belirtilen sebepler çerçevesinde ülkemizdeki ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizliğin nedenleri araştırılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler, doküman incelemesi, alanyazın ve anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular yorumlanmış ve sanat eğitiminin gelişimi açısından önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanat eğitimi, Sanat eğitimi sorunu, Görsel sanatlar.

Giriş

Temel eğitim içerisinde sanat eğitimi çok önemlidir. Sanat eğitiminin okul programlarının bir süsü, bir yetenek sorunu halinden çıkarıp ikinci planda kalan ders olmaktan kurtarıp diğer derslere göre konumunu iyi tespit etmek gerekmektedir. Sanat eğitimi yetenek- yaratıcılık eğitimi olarak özleştirmek sanat eğitimini olumsuz yönde etkileyerek sanatın diğer bilimlere olan katkısı göz ardı edilmekte ve topluma olan katkısı ihmal edilmektedir. "İnsanların olanı koruyan değil, onu değiştiren, dönüştüren, yenileyen doğrultuda eğitilmesi yaratıcı düşüncenin davranış geliştirmesi ile olanaklıdır (Türe, 2007: 56).

Günümüzde sanat eğitimi devlet politikası olarak benimsenmeli ve desteklenmelidir. Tüm dünyada zekayı geliştirmeye yönelik olup, yaratıcılık önemsenmemektedir. İletişim çağı olan günümüzde sanat eğitiminin

ⁱ Yrd. Doç. Dr., Ondokuzmayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, tarikyazar08@omu.edu.tr

ⁱⁱ Yrd. Doç. Dr. , Ondokuzmayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik-Cam Bölümü, taslan@omu.edu.tr

ⁱⁱⁱ Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, senerressam55@gmail.com

boş zamanları değerlendirme dışında başka bir işlevinin olmayacağı düşünülmektedir. Oysa Baysal'a göre; "Bilim ve teknoloji, sanat ve düşünme ile bütünleştiği oranda toplumda ilerleme görür" (1994: 9).

Sanat eğitimin amacı her öğrenciyi sanatçı yapmak değil, öğrencide var olan yaratıcılık gücünü ortaya çıkarıp geliştirmektir. Sanat eğitimi genel eğitim politikasında bir lüksmüş gibi düşünülmemelidir. Bilakis öğretim programlarının vazgeçilmez merkez unsuru olarak görüp düşünülmeli ve bu yönde görsel sanatlar eğitimine ayrılan zaman ve maddi kaynaklar artırılarak desteklenmelidir. Güzel sanatlar eğitiminin eğitim programlarında gerektiği ilgiyi ve desteği alması sonucunda çağa uygun eğitimin gerçekleştirileceği muhakkaktır (Türe, 2007: 55).

Eugene Ferguson'un "Pramitler, katedraller ve roketlerin varlığının sebebi ne geometri, ne inşaat teorileri, ne de termodinamik değil, bunları gerçekleştirenlerin zihinlerinde daha önceden resmin imge olarak biçimlenmiş olmasıdır" sözü sanat eğitiminin önemini ifade etmektedir. Türe'ye göre, "Güzel sanatları ve sanat eğitimi dışlayan bir eğitim, hayal gücünden, yaratıcı düşünme gücünden uzak, kuru bilgilerle donanmış mesleki bir terbiyedir" (2007: 56). Oysa içinde bulunduğumuz çağ yaratıcı düşüncenin geliştirilip desteklenmesini gerektirmektedir.

Yaratıcı düşünceyi besleyen nitelikte sanat eğitimi veren bir toplumda yetişen birey, bilgi çağına kolayca adapte olabilir. Bu bağlamda ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitiminin önemli bir boşluğu doldurduğu söylenebilir. Ancak, Ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında, eğitim sistemi, öğretmen, öğrenci, sosyo-kültürel çevre ve okul idaresinden kaynaklanan genel sorunlar nedeniyle sanat eğitimine yeteri kadar yer verilememektedir. Sanat eğitimine olan ilgisizliğin sebepleri araştırılarak sorunların giderilmesi ve yeni programların oluşturulması bilim toplumu açısından önem taşımaktadır.

Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştiren kuramsal ve mesleki eğitim öğretimi kapsamaktadır. Ancak, daha çok, özellikle yetişen kuşaklar başta olmak üzere tüm kitleye yönelen, sanatı ve sanatsallığı, değişkenliği içinde kavrayan, yaşamsal değerlerini belirleyen ve yaratıcılığı, sanat ve düşün alanında geliştirme amacını taşıyan bir eğitsel programlar bütünüdür (İlhan, 1993: 10).

Sanat eğitimi bugün bir zevk, duygu ve biçimler yaratmanın yanısıra özgün, atak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir (Kahraman, 2007: 4).

San'a göre sanat eğitiminde amaç; kendine güvenen, bağımsız, özgür, kendini gerçekleştirebilen, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, kendi ile birlikte çevresini de gerçekleştirebilen, dış dünyaya ve yaşadıklarına saygılı, üretken, coşkulu, dengeli, akıllı, duyarlı, duygusal ve zihinsel etkinliklerini yapan yaratıcı insanlar kazanmaktır (San,1984: 6).

Sanat eğitiminin estetik değer ve algısal duyarlılıkların gelişmesine, görsel sanatları anlama, öğrenme yetisini geliştirmeye, var olan yetenekleri ve yaratıcılığı, geliştirmeye, bireysel ve toplumsal açıdan iletişimin gelişmesine katkısı olduğu yadsınmaz. Sanat eğitimi öğrencinin algı alanının genişlemesine, sözlü iletişim yanında sanatsal bağlamda farklı bir alanda iletişimin gerçekleşmesine, kişisel gerginliklerin azalmasına, ilgi ve merakın artmasına ve teknik becerinin gelişmesine neden olabilmektedir.

Sanat Eğitiminin Önemi

Okullarımızda sanat eğitimi derslerinin bulunmasının pek çok gerekçesi vardır. Bu gerekçeler zamana, ihtiyaçlara, araştırma uygulamalarına göre yön bulur. Dönemlere ve dönemlerin ihtiyaçlarına göre değişerek amacını ortaya çıkarır. Bu amaçlar Vedat Özsoy'a göre şöyle belirtilmiştir:

a) Görsel sanatlar esasen çözülmek üzere problem icat eder. Sanat yaratıcı düşünceyi, anında ve yerinde karar vermeyi, değerlendirme ve hemen sonuç alma yeteneğini geliştirir.

b) Sanat doğası gereği hayal etme alıştırmalarının yapılmasını sağlar. Sanat bir değişiklik ve şimdi bildiğimizden daha iyi bir yol ve şans oluşturmak, bir ümit oluşturmak için yegane araçtır.

c) Sanat var olan kültürel çeşitliliği keşfetmek ve vurgulamak için fırsatlar sunar. Böylece duyarlılığı, (empati başkasının yerinde kendini koyma) müşterek ve karşılıklı sevgi için yapılması gerekenleri araştırmayı teşvik eder (Özsoy, 2003).

Görsel sanatlar zengin ve renkli bir hayat oluşturmak için insana önemli bir katkı yapan esas unsurdur. Sanat eğitimi, her yaştaki birey için gereklidir ve insan hayatında önemli bir yer tutar. Sanat eğitimi; bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için önemlidir. Sanat eğitimi, gözlem yapma, orjinalite buluş ve kişisel yaklaşımları destekler, pratik düşünceyi geliştirir. Olayları, olmadan da beyninde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur.

Yale Üniversitesindeki Tıp Fakültesi öğrencileri bir tanıyı doğrulayan ayrıntıları sık sık gözden geçiriyorlarmış. Bu öğrencilere Güzel Sanatlar dersi verilmeye başlanmış. Sonuçta bu dersi alan öğrencilerin tanı yetilerinin geliştiği görülmüş. Bakmayı öğrenme ve ayrıntıda gezinmek; algıyı, duyuları geliştirdiği kadar zihni yetileri de olumlu etkiler. İnsan salt mantıkla örüntülü değil duyguyla da yüklüdür. O halde Bilim Eğitiminin yanında Sanat Eğitimi de gereklidir. Çünkü; sanat eğitimi genel eğitimin temel unsurlarından birisidir (Türe, 2007: 70).

Sanat Eğitiminin Sorunları

Ülkemizde genel eğitim üzerinde sanat eğitiminin durumunun dışında sanat eğitime karşı olumsuz yaklaşımlar vardır. Bunlar; Sanat eğitimcilerinin denetlenmesi, okulların fiziki koşulları, sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlardan kaynaklanan sorunlar, sanat eğitimi ders saatleri sorunları, müfredat sorunları, eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar, öğretmen ve öğrenciden kaynaklanan sorunlar, okul idaresinden kaynaklanan sorunlar ve sosyo-kültürel çevreden kaynaklanan sorunlar olarak sıralanabilir.

Sanat eğitimin gerekliliğine dair tüm geçerli sebeplere rağmen ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında henüz sanat eğitiminin gerekliliğine inanmayanlar tarafından hazırlanan eğitim programları uygulanmaktadır (Özsoy, 2003: 208).

Yeni eğitim-öğretim programlarının bir bölümünün çağın gereksinimlerine cevap vermediği söylenebilir. Hazırlanan programlarda öngörülen konuların uygulama alanlarının okullarda olmadığı görülmekte ve programları çelişmektedir. Müfredat programları öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre hazırlanmalıdır. Okullardaki fiziki şartlarla eğitim-öğretim programları birbiriyle ilişkilidir. Okullarda atölyeler olmadığı için sınıf ortamlarında ders gereği gibi yapılamamaktadır. Okul idarecilerinin atölye sorununu çözmesi görsel sanatlar dersine olan ilginin artabilmesi için önemlidir.

Sanat eğitimin genel eğitim içinde hak ettiği yeri alamaması öğrencilerin yaşamlarını sınavlara yönelik olarak sürdürmek zorunda kalması, programların güncellenmemesi, program hazırlayıcıların gerekli hazır bulunuşluk düzeyine sahip olmaması ve haftalık ders saatlerinin az oluşu önemli sorunlar arasında yer almakta ve durum derse olan ilgiyi de azaltabilmektedir.

Öğrencilerin derse olan ilgisizliği, üniversite sınavlarında sanat eğitimi ile ilgili soru olmayışı, hazırlık aşamasında bu dersin gereksizliğini ortaya koyarak ilgiyi azaltabilmektedir. Gelişmiş ülkelerde sanat eğitimi aileden başlayan, okul öncesi ve temel eğitim kurumları programlarında yerini aldığı halde ülkemizde gereken önem verilmemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri, okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenci velileri ve öğrencilerin sanat eğitimi derslerine karşı olan yaklaşımları ve ilgileri yeterli değil (Özsoy, 2003: 207).

Sanat eğitimciliğini seçen adayların YGS' den (Yükseköğretime geçiş sınavı) aldıkları taban puanların aşağı çekilmesi ve özel yetenek sınavlarına giren öğrencilerin kısa süreli kurslarla sınavları geçmesi, nitelikli öğretmen adaylarının alanı tercih etmeyişi eğitim öğretimde sorun oluşturabilmektedir. Öte yandan sanat eğitimcilerinin bilgi ve donanımlarının denetlenmiyor oluşu da önemli bir sorundur. Bu alanda denetim için yetişmiş müfettişler olmalıdır.

Sanat eğitimindeki olumsuz yaklaşımlar nedeniyle aileler sanatı boş zamanları değerlendirme olarak görmektedir. Sanat eğitimi alanında yeteri kadar hizmetiçi eğitim verilmemektedir. Bu nedenle programlardaki yeni yaklaşımlar öğrencilere aktarılamamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bireylere düşünmeyi öğrenme, bilgi üretme, problem çözme, bireysel çalışma, benlik gelişimi ve sağlıklı iletişim kurma gibi yetileri kazandırabilecek temel özelliklere sahip olmasına rağmen sanat eğitimine yeterince ilgi gösterilmediği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın temel amacı; ülkemizdeki ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizliğin sebeplerini araştırmak ve çözüm önerileri sunmaktır.

Problem

Ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizliğin sebepleri nelerdir?

Sayıtlar

Elde edilen doküman ve kriterlerin gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Yapılan araştırma ilk ve ortaöğretim kurumları sanat eğitimi dersleri ile sınırlandırılmıştır. Sanat eğitimine olan ilgisizliğin sebeplerinin tespiti için yapılan araştırma Samsun merkezde bulunan 12 İlköğretim Okulu ve 25 sanat eğitimcisi ile sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmış ve probleminin doğası gereği bir durum hakkında bireylerin görüşlerinin neler olduğu ve bu görüşlerle ilgili bazı değişkenler arasında farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla nitel araştırmalar yanında nicel bir yaklaşım da benimsenmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Samsun merkezde bulunan 78 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan 109 sanat eğitimcisi oluşturmaktadır. Toplam 12 ilköğretim okulunda görev yapan 25 sanat eğitimcisi araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada literatür taraması sonucu elde edilen kaynaklar incelenmiş ve internet ortamındaki bilgilerden faydalanılmıştır. Veriler doküman incelemesi ve amaç doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulan "Sanat eğitimine olan ilgisizliğe Öğretmen görüşleri" anketi ile elde edilmiştir. Ankette öğretmen görüşlerine yönelik açık uçlu sorulara da yer verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Sanat Eğitimine Olan İlgisizlik Sebepleri

Sanat eğitiminin bulunduğu yerden öteye gidememesinin nedeni olarak; eğitim sistemi, ailelerin ilgisizliği, eğitimsizliği, öğretmen ve idarecilerin sanat eğitimine bakış açıları ve gereğinin anlaşılabilmesi söylenebilir. Sanat eğitimini yaygınlaştırmak örgün ve yaygın eğitim yolu ile toplumumuzun bireylerinin sanatsal düşünebilme, bakabilme, eleştirebilme ve hissedebilme yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamakla mümkün olabilir. Bireyin eğitiminde kişiliğin olumlu yönde etik ve estetik gelişmesinde sanat eğitimi gereklidir. Suut Kemal Yetkin "Sanat eğitimi bir çeşit ahlak eğitimidir" (1968). diyerek sanat eğitiminin bir disiplin eğitimi olduğunu ifade etmektedir.

Sanat eğitimi bireyin davranışlarından kendi yaşantısı yolu ile amaçlı olarak belirli estetik değişiklikler oluşturma sürecidir şeklinde tanımlanabilmektedir (M.E.B., 1991). Sanat yolu ile, bireye dışı vurum olanağı verilebilir, kendini kanıtlamasına, kimliğini bulmasına olanak tanınabilir, her alanda

kullanabileceği yaratıcı davranışı geliştirilebilir, sanat yaparak bir üretici olması estetik ve pratik yargı gücünün geliştirilmesi sağlanabilir. “Sanat eğitiminin amaçlarını oluşturmada temel aldığı çocuk, toplum, eğitim, ders ve sanat sonuçta iki ayrı yaklaşımda toplanabilir. Bunlardan birincisi; sanatı okullarda bir araç olarak gören yaklaşımlar; ikincisi; sanatı bir amaç olarak gören yaklaşımlardır” (San, 1985).

Sanat eğitime bir araç ders olarak, farklı işlevler doğrultusunda yaklaşımları özetlemek gerekirse;

- 1.Sanat eğitimi kişiye boş zamanını iyi değerlendirecek bir uğraş alanı oluşturur.
- 2.Sanat çocuğun kendini rahat anlatması için bir fırsattır.
- 3.Yaratıcı düşünmeyi geliştirir ki bu sanatın programlardaki baş işlevini oluşturur.
- 4.Akademik konuların kavranmasında yardımcıdır.
- 5.Çocuğun çok yönlü gelişiminde, sanat aracı işlev görür.

Sanatın bu anlamda kişiye kazandıracağı değerleri başka hiçbir ders, alan ya da deneyim kazandıramaz (Türe, 2007). Dewey; sanatı yaşama can veren bir deneyim olarak nitelendirmektedir (1934).

Eğitim ortamı olarak üç çevrede ele alınabilir. Bunlar; aile çevresi, yaşanılan çevre ve okul çevresidir (Başaran, 1978). Eğitimin düzeyi bu üç çevreyi yakından ilgilendirmektedir çünkü, eğitim önce ailede başlar, çevreye açılır ve okullarda planlı-programlı eğitim-öğretim gerçekleştirilir. Çocukların başarısı eğitim sistemindeki programlara bağlı olduğu gibi aile ve çevre şartlarına da bağlıdır. Özellikle sanat eğitiminin düzeyini aile, çevre ve okul etkilemektedir.

Günümüzde birçok aile bilinçsizlik nedeniyle çocuklarının eğitiminde sanat eğitimi gereksiz görebilmektedir. Bunun temel kaynağının eğitim sistemi olduğu söylenebilir. Çünkü diğer olumsuz durumları besleyen temel neden sistemin kendisidir.

Alan öğretmenlerinin kendilerini geliştirememeleri sorunlardan yalnız biridir. “Bir gereçten ötekine, bir konudan başkasına atlayarak yapılan sanat eğitimi dersinde ne öğrenme olur, ne de yaratıcılık gelişir” (Kırıçoğlu,2002). Alan ile ilgili Yükseköğretim programlarının güncellenmemesinin yanısıra sanat eğitimi dersleri için öğretmen atamada alanla ilgisi olmayan farklı alan mezunlarının atanması derse olan ilgisizliği artırabilmektedir. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığının düzenleyeceği etkili ve yaygın hizmet içi programlarının uygulanmıyor olması, Yükseköğretime geçiş sınavlarında sanat eğitimi ile ilgili soruların olmaması veya yetersiz oluşu, ailelerin çocuklarını sanat eğitimi konusunda desteklememeleri ve ekonomik problemlerin ilgisizliği besleyen temel sebepler olduğu söylenebilir.

Sanat eğitime olan ilgisizliğin nedenlerinden biri de sosyo-kültürel çevredir. Sosyal çevrenin ekonomik, kültürel ve eğitim algılarının dikkate alınmadan yapılan dayatmacı uygulamalar problem oluşturabilmektedir. Öte yandan, Ailenin eğitim seviyesinin düşüklüğü öğrencinin sanata olan ilgisini azaltmaktadır, ailenin ekonomik seviyesinin yetersizliği masraflı bir ders olan görsel sanatlar dersinin gerektiği gibi işlenmesini engellemektedir, öğrenci velilerinin derse olumsuz yaklaşımı öğrencilerin derse olan ilgisini azaltmakta ve aynı zamanda öğretmenlerin motivasyonunun düşürebilmektedir. Okul yönetiminin sanat eğitimi derslerini önemsememesi öğretmen başarısını olumsuz etkileyebilmektedir. Okullarda kültürel etkinliklerin eksikliği (müze gezileri ve sergi vs.) öğrencilerin kültürel ve sanatsal faaliyetlere olan ilgilerini azaltmaktadır. Ailelerin öğrencileri çoğunlukla sayısal alanlara yönlentmeleri ve ilköğretim öğrencilerinin Anadolu ve Fen Liselerine girebilme çabaları öğrencilerin sanat eğitimi derslerine olan ilgisini azaltabilmektedir. Bu konuda Yeşilyurt’un Çanakkale’de 2008-2009 eğitim öğretim yılında İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Öğretmenleri arasında yapmış olduğu araştırmada Görsel Sanatlar dersine olan ilgisizliğin sebepleri arasında %81 oranında; İlköğretim öğrencilerinin Anadolu ve Fen Liselerine girebilme çabaları, %72 oranında; Ailelerin öğrencileri çoğunlukla sayısal alanlara yönlentmeleri, %64 oranında; Ailenin eğitim seviyesinin düşüklüğü, %64 oranında; Öğrencilerin yaşadıkları çevre ve %40 oranında ; Okul yönetiminin Görsel sanatlar Darsini önemsemediği sonucuna varmıştır (Yeşilyurt, 2009: 90).

Ülkemizde İlköğretim Okullarındaki fiziki şartların olumsuzluğu, Görsel Sanatlar Dersi Atölyelerinin olmayışı, sınıf mevcudunun fazla olması, ders öğretim materyallerinin eksikliği, ders saati süresinin 40 dakika gibi kısa bir süre olması, sanatsal etkinliklerin sergilenebileceği sergi salonlarının bulunmayışı ve

alan yazını ile ilgili kaynakların okul kütüphanesinde yetersiz oluşu gibi olumsuzluklar sanat eğitimine olan ilgiyi azaltabilmektedir.

Toplumda sanat sevgisi ve bilincinin oluşturulamamış olması sanat eğitimine olan ilgisizliğin temelinde yer almaktadır. Bu konuda Öztürk şöyle demektedir; “ Toplumda sanat sevgisi ve bilinci oluşturma görevi olan kurumlarda sanat sevgisi ve bilincinden yoksun öğrencilerin yetiştirilmesi sorunu, üzerinde önemle tartışılması gereken bir çelişkidir. Siyasilerin, yöneticilerin ve bazı cahil guruhların sanata ve sanatçıya saldıran ve hakaret eden tutumları bu çelişkidenden asla ayrı düşünülemez (Öztürk, 2011: 80).

Eğitim sistemimizde 1926 yılından buyana ilk ve ortaöğretim programlarının içinde sanat eğitiminin ağırlığı giderek azalmıştır. İlk yıllarda toplam dersler içerisinde %12.3 olan sanat eğitimi dersleri azalarak günümüzde % 4.6'ya düşürülmüştür (Kurtuluş, 2002). Bu durum öğrencilerin yukarıda belirtilen kazanımlarını olumsuz yönde etkilemekte, yaratıcı, araştıran, düşünen insanı yaratmayı engellemektedir. Çağımızın eğitim anlayışı çocuklara soru sormayı, analitik düşünmeyi, araştırmayı ve yaratmayı öngörmektedir. Böyle bir tutum ve davranışın kazandırılabilceği alan sanat ve tasarım eğitimidir.

Araştırma kapsamında alan eğitimcilerine ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizliğin sebepleri sorulmuş, alınan yanıtlar Yukarıda da belirtilen, eğitim sistemiyle ilgili olan sorunlar, öğretmen ve öğrenciden kaynaklanan sorunlar, sosyo-kültürel çevreden kaynaklanan sorunlar ve okul idaresinden kaynaklanan sorunlar olarak farklı başlıklar altında belirtilmiştir. Ancak, temel sorun olarak %92 oranında sistem sorunu olduğu belirtilmiştir. Araştırmada elde edilen diğer bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Sanat Eğitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Konusunda Öğretmen Görüşleri

Belirtilen sorunlar ve çözüm önerileri	Frekans	%
1) Öğrenci sayıları fazla Gruplar oluşturulmalı ve yeni atölyeler açılmalı.	25	100,0
2) Veliler derse önemsemiyor ancak, notu önemsiyor. Bu konuda veliler bilinçlendirilmeli.	25	100,0
3) Ders saati çok az. Ders saati arttırılmalı.	25	100,0
4) Derslikler, Atölyeler eksik, var olanlarda da donanım eksikliği var.	24	96,0
5) Öğrencilerin derse ilgisi düşük. Öğrencilere ders sevdirmeli.	21	84,0
6) Ders öğretim programlarında sorun var. Öğretim programları geliştirilmeli.	20	80,0
7) Teknoloji Tasarım dersine alan öğretmenlerinin girmeyişi programın eksik yürütmesine neden oluyor. Dersi alan öğretmenleri yürütmeli.	19	76,0
8) Öğrenciler derse malzeme getirmiyor. Eğitim kurumları dar gelirlilere malzeme temin etmelidir.	19	76,0
9) Okul idaresi öğrencileri yarışmalara teşvik ediyor ancak, başarıyı ödüllendirmiyor.	8	32,0
10) Yetenekli öğrencilere yönelik program düzenlemesi yok.	9	36,0
11) Bazı sanat eğitimcilerinin alan bilgisi ve uygulama çalışmaları konusunda eksiklikleri var.	11	44,0
12) Farklı sosyo-kültürel çevreden gelen öğrenciler ile aynı atölye ya da sınıf ortamında sanat eğitimi verimli olarak yapılamıyor.	6	24,0
13) Okul idarecilerinin sanat eğitimi derslerine bakış açıları çoğunlukla olumsuz.	12	48,0
14) ÖSYM'nin sınavlarında sanat eğitimi ile ilgili soruların çıkmayışı derse olan ilgiyi azaltabilmektedir.	17	68,0

Tablo 1'de Öğretmen görüşlerine göre; Sanat Eğitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri incelenmiştir. Bu açık uçlu soruya öğretmenlerin verdikleri cevaplar çeşitli olmuştur. Bunlar içerisinde, öğrenci sayısının fazlalığı, velilerin derse önemsemeyişi ve ders saatinin azlığı %100, atölyelerin eksikliği %96 ve öğrencilerin derse önemsemeyişi %84 oranında yüksek çıkmıştır.

Tablo 2. İlköğretim Okullarındaki Sanat Eğitimi Atölyelerinin Varlık ve Donanım Düzeyi

Atölye durumu	Frekans	%
Atölye var	3	12,0
Atölye var ancak donanım eksik	4	16,0
Atölye yok	18	72,0
Toplam	25	100,0

Tablo 2. incelendiğinde görsel sanatlar öğretmenlerin verdikleri cevaplar açısından ilköğretim okullarında %72 oranında atölyelerin olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Sanat Eğitime İlgisizlikte Eğitim Sistemi, Öğretmen, Öğrenci, Sosyo-Kültürel Çevre ve Okul İdaresinin Etki Düzeyi

	Frekans	%
1) Eğitim sisteminden kaynaklanan sebepler.	23	92,0
2) Öğretmenden kaynaklanan sebepler.	9	36,0
3) Öğrenciden kaynaklanan sebepler.	21	84,0
4) Sosyo-kültürel çevreden kaynaklanan sebepler.	22	88,0
5) Okul idaresinden kaynaklanan sebepler.	19	76,0
Toplam	25	100,0

Tablo 3. incelendiğinde sanat eğitime ilgisizlikte, eğitim sisteminin %92, Öğrenciden kaynaklanan sebeplerin %84, Sosyo-kültürel çevreden kaynaklanan sebeplerin %88 ve Okul idaresinden kaynaklanan sebeplerin %76 oranında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin “İlk ve Ortaöğretimde Sanat Eğitimine Olan İlgisizlik Sebepleri Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar

Sanat eğitimine olan ilgisizliğe öğretmenlerin verdiği yanıtlar	Frekans	%
1) Ailelerin dersi önemsememesi.	24	96,0
2) Öğretmenlerin çalışmalarda yetersiz kalması.	11	44,0
3) Ders saatinin yetersizliği.	25	100,0
4) Araç-gereç yetersizliği ve malzemelerin pahalılığı.	24	96,0
5) ÖSYM sınavlarında sanatla ilgili soru olmayışı.	24	96,0
6) Ailelerin ekonomik durumunun yetersizliği.	22	88,0
7) Dersin içeriğinin öğrencinin seviyesini aşması.	18	72,0
8) Sanat eğitimi atölyelerinin okullarda olmayışı.	25	100,0
9) Ailelerin çocuğun etkinliklerini yapması.	20	80,0
10) Derse karşı “Olmasa da olur” mantığının varlığı.	23	92,0
11) Sosyo-kültürel çevrenin çocuk üzerindeki etkisi.	22	88,0
12) Diğer ders saatlerinin daha fazla olması.	23	92,0
13) Milli Eğitim sistemindeki eksiklikler.	23	92,0
14) Okul yöneticilerinin dersi bir yan alan olarak görmesi.	19	76,0
15) Yetenekli öğrencilerin belirlenerek ödüllendirilmemesi.	17	68,0
16) Sanat eğitimi malzemelerinin taşıma zorluğu.	7	28,0
17) Sanat eğitimi programındaki eksiklikler.	11	44,0
18) Alan dışı öğretmenlerin derse girişi.	19	76,0
19) Meslek seçiminde bireysel farklılıkların göz önüne alınmaması.	14	56,0
20) Görsel sanatlar dersinde başka derslerin yapıyor olması.	11	44,0
21) Sanatçı ve sanat eğitimcilerinin toplumda yeteri kadar itibar göremeyişi.	7	28,0

Tablo 4’te Sanat eğitimine olan ilgisizliğe öğretmenlerin verdiği yanıtlar incelenmiştir. Açık uçlu bu soruya görsel sanatlar öğretmenlerinin verdiği yanıtlar çeşitli olmuştur. Buna göre, Ailelerin dersi önemsememesi %96, Ders saatinin yetersizliği %100, Araç-gereç yetersizliği %96, Sınavlarında sanatla ilgili soru olmayışı %96, Atölyelerin olmayışı % 100, Derse karşı “Olmasa da olur” mantığının varlığı %92, Milli eğitim sistemindeki eksiklikler %92 ve Ailelerin ekonomik durumunun yetersizliği %88 oranında yüksek çıkmıştır.

Tablo 5. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin “İlk ve Ortaöğretimde Sanat Eğitime Olan İlgisizliğe Çözüm Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Verdiği Yanıtlar

Sanat eğitime olan ilgisizliğe öğretmenlerin verdiği yanıtlar	Frekans	%
1) Ders saati arttırılmalı.	25	100,0
2) Veliler ve öğrenciler bilgilendirilerek dersin önemi vurgulanmalı.	25	100,0
3) Sanat eğitimi ile ilgili olarak sınavlarda sorular sorulmalı.	24	96,0
4) Sanat eğitimi dersleri seçmeli olarak verilerek ilgili öğrenciler derse alınmalı.	17	68,0
5) Sanat eğitimi dersleri eğlenceli hale getirilmeli.	15	60,0
6) Ders içerikleri yeniden gözden geçirilmeli.	19	76,0
7) Derslere branş öğretmenleri girmeli.	25	100,0
8) Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli.	20	80,0
9) Sanat eğitimi derslerinde diğer derslere yer verilmemeli.	24	96,0
10) Ders öğretim programları uygulama boyutunda zenginleştirilmeli.	16	64,0
11) Atölyeler oluşturulmalı ve içeriği malzemelerle donatılmalıdır.	25	100,0
12) Okul idarecileri yetenekli öğrencileri ödüllendirmeli.	17	68,0
13) Okullarda sanat etkinlikleri düzenlenmeli.	17	68,0
14) Müzelere eğitim-öğretim gezileri düzenlenmeli.	11	44,0
15) Sanat eğitiminde notla değerlendirme olmamalı, değerlendirme teknikleri kullanılmalı.	10	40,0
16) Öğretmen atamalarında sanat eğitimcilerine daha çok yer verilerek kadrolar arttırılmalıdır.	20	80,0

Tablo 5'te Sanat eğitime olan ilgisizliğe çözüm önerisi olarak öğretmenlerin verdiği yanıtlar incelenmiştir. Açık uçlu bu soruya öğretmenlerin verdiği yanıtlar, Ders saatinin arttırılması %100, Veliler ve öğrenciler bilgilendirilerek dersin öneminin vurgulanması %100, Sanat eğitimi ile ilgili olarak sınavlarda soruların sorulması %96, Derslere branş öğretmenlerinin girmesi %100, Atölyelerin oluşturulması ve malzemelerle donatılması %100 ve Sanat eğitimi derslerinde diğer derslere yer verilmemesi %96 oranında olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmada öğretmenlere yukarıdaki soruların dışında, Sanat eğitimi ile ilgili derslerin diğer dersler arasındaki durumu da sorulmuştur. Ankete cevap verenlerin % 96'sı Görsel Sanatlar Dersinin ve %88'i de Teknoloji Tasarım dersinin diğer dersler kadar önemsenmediğini belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında sanat eğitimi derslerinin diğer dersler arasındaki durumu ankete katılanlara sorulmuş ve bu dersin diğer dersler arasında son sırada yer aldığı, ailelerin ekonomik durumlarının yetersizliği ve derse bakış açılarının iyi olmadığı, hizmet içi eğitimde problemlerin olduğu, okullardaki derslik problemleri, ders saatinin azlığı, sanat eğitimi programlarının yetersizliği, alan dışı öğretmenlerin dersi yürütmesi, okul yöneticilerinin dersi bir yan alan olarak görmesi, derse karşı “olmasa da olur” mantığının varlığı ve sistemden kaynaklanan sorunlar vb. olduğu belirtilmiştir.

Ülkemizde sanat eğitime olan ilgisizliğin azaltılması için eğitim sisteminden kaynaklanan, Öğretmen ve öğrenciden kaynaklanan, sosyo-kültürel çevreden kaynaklanan ve Okul idaresinden kaynaklanan sebepler gözden geçirilerek gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bunun için kurumlar arası (Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversite, Kültür Bakanlığı) işbirliğine önem verilmeli, toplum sanat eğitiminin önemi konusunda bilinçlendirilmelidir. Sanat eğitimi yaygınlaştırmak, arzu edilen düzeye getirmek çok yönlü işbirliğini ve kurumlaşmayı zorunlu kılmaktadır. İlköğretim okullarında öğretmenlerin de belirttiği gibi, ders saatinin arttırılması, velilerin ve öğrencilerin bilgilendirilerek dersin öneminin anlatılması, sanat eğitimi ile ilgili olarak sınavlarda soruların sorulması, derslere branş öğretmenlerinin girmesi, atölyelerin

oluşturulması ve malzemelerle donatılması, sanat etkinlikleri ve müze gezilerinin düzenlenmesi gibi durumlar sanat eğitime olan ilgiyi arttırabilir.

Öncelikli olarak, yaşam boyu öğrenme modellerinin kapsamında, sanatsal üretim ve tüketim yapabilecek bireylerden oluşan bir toplum yaratmak için sanat eğitiminin öneminin ve gereğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda denetleyici ve yönetici kamusal kadronun dışında, milli çıkarlarının gözetileceği ve çağdaş yaklaşımların paralelliğinde, sosyal bilimlere de kapsayan disiplinler arası bir uzman kadro ve farklı disiplinlerdeki sanatçılardan oluşturulacak ekiple, siyasal denetimden uzak, devlet politikası koruması altında ve milli eğitim politikası kapsamında sanat eğitimi politikasının oluşturulması faydalı olacaktır (Özgenç, 2011: 114).

Bilgi toplumuna özgü yaşam, bireyde analitik, çok yönlü, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi gerektirmektedir. Bu nedenle değişen bilgi tabanında öğrenmeyi öğrenme temelli sanat eğitimi programları, sanat eğitimi ile ilgili bütün tarafların katılımı ile (Akademisyenler, Öğretmenler, Öğrenciler, Veliler, Bakanlık uzmanları, vb.) gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Alakuş, Ali Osman. (2003). Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü, Milli Eğitim Dergisi, (160).
- Baysal, Jale. (1994). Çağdaş Eğitimde Sanat. İstansul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yay. (9).
- Çellek, T. (2003). Sanat ve Bilim Eğitiminde Yaratıcılık. PİVOLKA, 2 (8), 4-11.
- İlhan, Ayşe Çakır. (1995). Üniversitelerde Sanat Eğitiminin Gerekliliği, Ankara: A.Ü. Eğitimi Bilimleri Fakültesi yayınları, Cilt:27, Sayı:1.
- Kahraman, A. Derya. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri, Eskişehir: Anadolu Ün. Eğitim Bilimleri Enst., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kırıçoğlu, Olcay Tekin. (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Eğitimi ve Sorunları. 19.
- (2002). Sanatta Eğitim Görmek, Anlamak, Yaratmak. Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. Tekin (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Eğitimi ve Sorunları, 19.
- Kurtuluş, Yıldız. (2002). Milli Eğitim Dergisi, 153, 154.
- Özgenç, Neslihan. (2011). Devlet Eğitim Politikalarında Sanat ve Tasarım Eğitiminin Yeri ve Önemi, 1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi.
- Özsoy, Vedat (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi Resim İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Öztürk, Mahmut. (2011). Ulusal Sanat ve Sanat Eğitimi Politikası İvedilikle Oluşturulmalıdır. 1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi.
- San, İnci (1984). "Çağdaş Sanat Eğitimi", Öğretmen Dünyası Dergisi, 49:6-9.
- (1985). Sanat ve Eğitim. Ankara: Ankara Ün. E.B.F. Yayınları. No.151.
- (1990). T.E.D.nin Düzenlemiş Olduğu "Resim-İş Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar" Konulu Panelde Sunulan Bildiriler.
- Türe, Nazmiye. (2007). Eğitimde ve Öğretimde bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkıları, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Yeşilyurt, Lütfiye Ekin. (2009). İlköğretim Okullarındaki İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Programının İşlenişinde Karşılaşılan Temel Sorunlar, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bil. Enst., Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi.
- Yetkin, S.Kemal.(1968) "Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri". Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara: Cilt:1, Sayı 1-4.
- Yoleri, A.Aslı. (2006). Ortaöğretimde sanat Eğitiminin Gerekliği Konusunda Resim öğretmenleri, Okul İdarecileri, Diğer Branş Öğretmenleri ve Öğrenci Velilerinin Görüşleri; (Afyonkarahisar Örneği), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

The Reasons for the Indifference to Art Education in Elementary and Secondary Schools as an Art Education Problem in Turkey

Tarık Yazar^{iv}, Tamer Aslan^v, Sadık Şener^{vi}

Some of the objectives of the art education are teaching visual perception, improving creativity, enabling people to understand and share art, having people gain the ability to express themselves, serving industry, changing life, making it possible to turn feelings and ideas into visual image.

Art is at least as important as natural sciences, social sciences and other fields. Yet, unfortunately, in our education politics, and in our society visual art education is generally regarded as drawing, painting and decoration lesson. Therefore, compared to other lessons, art education is seen less valuable. However, visual art education, which concerns every person closely, is the best field to display how the objects are seen and how the harmonic order and structure is formed.

Art Education comprises institutional and professional trainings for Artists and Art Educators. It aims to make the individuals aware of their talents and skills, sensitive to negativeness around them, realize themselves and express their thoughts, opinions and impression, gain self-confidence, and make all of these visible through visual ways so that they can acquire an identity of productivity, and balanced, creative and problem-solving attitude and behavior.

In the communities built up by the above mentioned members, individuals can contribute to social peace due to having the qualification of the character to criticize and accept criticism. That's why, the concept of art education should be practised based on art and its principles in all educational intitutions in order to train individuals who are sensitive to social and environmental negativeness, and willing to solve these problems.

In this study, lack of interest towards art education in primary and secondary schools is researched according to below-mentioned reasons. Four apparent reasons for lack of interest in art education in our schools have been found aut.

They are as follows,

A- Resons that result from sociocultural and socioeconomic coditions.

B- Reasons that result from school administration.

C- Reasons that result from teachers.

D- Reasons that result from the system of education.

A -The fact that people are generally ignorant of the concepts of art and education and their aims, the families, as part of the social environment, believe that such activities lead to additional expenses for family budget, and that there are not enough art activities in social environment.

B - School administration needs more space because of the increase in the number of students, which is usually unavoidable, and there's a perception that if the students can move on to the next education level through the success in positive disciplines, the school will be regarded as successful.

C -Lack of qualified teachers, low performances of teachers in reference to improving themselves and students' perceptions towards art activities as drudgery, which stems from social environment.

D -Inadequate art activities in educational programmes, the time allocated to art activities has decreased since 1926, and its weight score among other courses has declined from %12 to %3,8.

^{iv} Yrd. Doç. Dr., Ondokuzmayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, tarikyazar08@omu.edu.tr

^v Yrd. Doç. Dr. , Ondokuzmayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik-Cam Bölümü, taslan@omu.edu.tr

^{vi} Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, senerressam55@gmail.com

In this context, the opinions of art teachers as the main component of art education were asked for.

The result of this study suggest that the above-mentioned reasons are correct.

Considering the above-mentioned reasons, the suggestions are that educational policies should be developed so as to overcome the negativeness, art education should be given importance if we are willing to raise the generations, who can criticize and accept criticism, who are reasonable, much more creative, and sensitive to social events, who have aesthetic point of view, and hold the responsibility. For this reason, there should be more art activities in the programmes, and in order to carry out these activities, the physical conditions of schools should be improved, and exhibitions should be held in our schools by sharing such activities with parents and social environment. This process should be considered as the art policy of the state independent of political concerns. We can realize this frame of art education concept through the participants from families, lecturers, teachers and experts from Ministry of National Education.

Key Words: Art, art education, art education problem, visual arts.